

L'Arxiu de Folklore de la Universitat Rovira i Virgili

Carme Oriol
Universitat Rovira i Virgili

L'Arxiu de Folklore de la Universitat Rovira i Virgili neix com a conseqüència de l'activitat acadèmica duta a terme a la Universitat des que en el curs 1979-80 van començar a impartir-se estudis d'etnopoètica i folklore a la llicenciatura de filologia catalana de la Facultat de Lletres de Tarragona, estudis que, en els darrers anys, s'han estès també al tercer cicle de la llicenciatura.

Fruit d'aquesta activitat s'han anat obtenint, curs rere curs, una sèrie de materials folklòrics (enregistraments magnetofònics, transcripcions de cançons i relats, fitxes amb elements fraseològics i paremiològics, etc.) provinents, fonamentalment, dels treballs de camp o de taula realitzats pels alumnes.

Ara fa uns dos anys, la riquesa del fons aplegat ens va fer veure, al professor Josep M. Pujol i a mi mateixa, la necessitat de conservar aquests materials en un arxiu especialitzat per tal de garantir el bon estat del fons i perquè en fos possible la consulta. El projecte va poder començar a materialit-

zar-se gràcies als ajuts rebuts de la Generalitat de Catalunya i de la mateixa Universitat, que van permetre adquirir la infraestructura informàtica necessària (equips i programes) i els fons bibliogràfics bàsics per poder iniciar la tasca de classificació i d'inventari dels materials.

L'arxiu, el primer del seu gènere vinculat a una universitat catalana, disposa de documents gràfics, sonors i audiovisuals procedents, majoritàriament, d'entrevistes realitzades a les comarques meridionals del Principat de Catalunya i són una mostra abundant i valuosa del folklore de la zona. A l'arxiu predominen, fonamentalment, documents de folklore verbal, però en els darrers anys s'hi han incorporat també peces de folklore no verbal, en la línia d'estimular la conservació i l'estudi dels nous gèneres sorgits en la moderna societat urbana.

En aquests moments, l'arxiu es troba en fase organitzativa i, per tant, el fons encara no és accessible als investigadors. La idea és que els materials de l'arxiu facilitin, sobretot, la

realització de treballs de recerca en folklore, però, alhora, es preveu que els documents que hi ha puguin ser útils a altres disciplines com la lingüística, la sociolingüística i les ciències de la comunicació en general, ja que la metodologia seguida en la recollida i la fixació de la major part dels documents té en compte tant els aspectes textuais com els contextuals.

Amb la constitució de l'Arxiu de Folklore, la Universitat Rovira i Virgili contribueix, com ja ho han fet anteriorment altres universitats estrangeres, a la valoració i a la preservació del llegat tradicional de la pròpia cultura, amb les possibilitats d'estudi i difusió que això ofereix no solament al món universitari sinó també a altres àmbits culturals i socials. Així mateix, les possibilitats de l'arxiu es complementen amb les del llegat Vidal-Capmany (dipositat a la biblioteca de la Facultat de Lletres), que disposa del fons documental del folklorista Sebastià Farnés. Finalment, a la secció de folklore de la biblioteca de la Facultat, s'hi poden trobar, també, llibres especialitzats, entre els quals hi ha obres fonamentals, catàlegs, enciclopèdies i repertoris folklòrics, que constitueixen un fons important que aquells investigadors que vulguin realitzar la seva recerca en folklore hauran de tenir en compte.

Actes litúrgics i dramàtics de la Setmana Santa

Francesc Massip

La Setmana Santa és sens dubte el període en què es registra una densitat i una freqüència més grans de rituals religiosos populars de matriu cristiana. Alguns són gestionats per l'Església i englobats en la litúrgia oficial, d'altres en canvi són emanats directament de les instàncies populars, clar que sovint amb el vistiplau (rarament amb el desinterès) de les autoritats religioses.

Cerimònia cristiana i festa popular en l'època Pasqual

La missa, representació simbòlica i evocació incruenta del sacrifici màxim, el de l'Home-Déu, és l'eix a l'entorn del qual s'anirà articulant una espessa i àmplia xarxa cerimonial que no podrà evitar el sorgiment d'actes carregats de teatralitat. La festa cristiana per excel·lència, la Pasqua, és celebrada amb especial esplendor, perquè, en el fons, arrossegava festivitats paganes significatives que calia obliterar, sovint integrant o sacralitzant les seves expressions més irredemptes.

La tendència cap al naturalisme que embarga l'Europa tardomedieval, facilitarà el conreu de formes cerimonials que faran més accessible a la raó i a la intel·lecció de la gent la història fonamental que la missa evoca: el sacrifici exemplar del Salvador. No debades les festes populars traduïen els ritus iniciàtics de passatge de la mort a la vida amb la passió, la mort i la resurrecció de l'heroi diví, Crist, que recorda les deïtats agràries de la fertilitat que han de morir per renèixer, que vessen la seva sang durant la primavera perquè el líquid vital faci germinar la terra. D'aquesta manera, la Pasqua esdevé la festa de la victòria sobre la mort; per això al seu entorn nasqué la primera dramàtica litúrgica.